

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 5 lipca 2016 r.

Pozycja 49

POSTANOWIENIE z dnia 28 czerwca 2016 r. Sygn. akt K 4/14

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Piotr Tuleja – przewodniczący, II sprawozdawca
Zbigniew Jędrzejewski – I sprawozdawca
Małgorzata Pyziak-Szafnicka
Stanisław Rymar
Andrzej Wróbel,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 28 czerwca 2016 r., wniosku grupy posłów o zbadanie zgodności:

art. 11 ust. 2 i 2¹ ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1222, ze zm.) z art. 2 w związku z art. 58 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

na podstawie art. 71 ust. 3 w związku z art. 104 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 293) umorzyć postępowanie.

UZASADNIENIE

I

1. Grupa Posłów na Sejm VII kadencji (dalej: wnioskodawca) zwróciła się do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o stwierdzenie niezgodności art. 11 ust. 2 i 2¹ ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1222; dalej: u.s.m.), w brzmieniu nadanym przez ustawę z dnia 14 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 125, poz. 873, ze zm.; dalej: ustawa zmieniająca z 2007 r.), z art. 2 w związku z art. 58 Konstytucji.

Zarzuty wnioskodawcy odnosiły się do – wprowadzonych ustawą zmieniającą z 2007 r. – zmian w zakresie zasad rozliczania spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu, w razie wygaśnięcia tego prawa. Zakwestionowany przepis ustanowił jako zasadę obowiązek zbywania przez spółdzielnię w drodze przetargu prawa własności lokalu, do którego spółdzielcze lokatorskie prawo wygasło. Jednocześnie z art. 11 u.s.m. usunięto regulacje dotyczące zasad rozliczania wkładu mieszkaniowego, a w szczególności waloryzacji równowartości wkładu mieszkaniowego zwracanego osobie uprawnionej. W zamian za to zakwestionowane

regulacje wprowadziły zasadę, zgodnie z którą spółdzielnia wypłaca osobie uprawnionej wartość rynkową tego lokalu, nie wyższą od kwoty, jaką spółdzielnia uzyska od osoby obejmującej lokal w wyniku przetargu.

Zdaniem wnioskodawcy omawiane rozwiązanie nie uwzględnia sytuacji, w których nie jest dopuszczalne zbycie własności lokalu w drodze przetargu, a mimo to istnieje obowiązek zwrotu osobom uprawnionym wkładu mieszkaniowego. Wobec braku stosownych regulacji w ustawie, w tego typu sytuacjach należy uznać, zgodnie z regułą zawartą w art. 8 pkt 3 u.s.m., że spółdzielnia może te kwestie regulować dowolnie w statucie. Takie rozwiązanie narusza wynikającą z art. 2 Konstytucji zasadę poprawnej legislacji. Powoduje chaos prawny, ponieważ każda spółdzielnia mieszkaniowa może przyjąć w tym zakresie odmienne uregulowania, również niekorzystne dla osoby uprawnionej do otrzymania równowartości wkładu. Spółdzielnie mogą także w ogóle tych kwestii nie uregulować, a tym samym uniemożliwić realizację roszczeń osób uprawnionych. Brak w ustawie wytycznych dotyczących sposobu waloryzacji zwracanej wartości wkładu mieszkaniowego powoduje także, że nie jest możliwa sądowa weryfikacja stanowiska stron pozostających w sporze.

Wnioskodawca zarzucił także zakwestionowanej regulacji niezgodność z art. 58 Konstytucji. Jego zdaniem narzucenie spółdzielniom mieszkaniowym formy, w jakiej powinna dysponować lokalem, co do którego spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu wygasło, narusza zasadę samorządności spółdzielni. Zakwestionowane regulacje pozbawiają spółdzielnie możliwości decydowania o sposobie dysponowania mieniem.

2. Prokurator Generalny w piśmie z 4 lutego 2015 r. wniósł o stwierdzenie, że art. 11 ust. 2 i 2¹ u.s.m. w zakresie, w jakim nie reguluje zasad rozliczania z tytułu zwrotu wkładu mieszkaniowego, będącego ekwiwalentem spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu, w sytuacjach, gdy sam lokal mieszkalny nie podlega zbyciu w drodze przetargu – jest niezgodny z wywodzoną z art. 2 Konstytucji zasadą poprawnej legislacji. W pozostałym zakresie Prokurator Generalny wniósł o umorzenie postępowania ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Odnosząc się do konieczności uregulowania w ustawie o spółdzielniach mieszkaniowych zasad rozliczenia z tytułu zwrotu wkładu mieszkaniowego, Prokurator Generalny powołał się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 27 czerwca 2013 r., sygn. K 36/12 (OTK ZU nr 5/A/2013, poz. 64), w którym kwestia ta została rozstrzygnięta. Trybunał orzekł o niekonstytucyjności art. 8 pkt 3 u.s.m. w zakresie, w jakim upoważnia spółdzielnię mieszkaniową do uregulowania w statucie zasad rozliczenia z tytułu zwrotu wkładu mieszkaniowego, będącego ekwiwalentem spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu, w sytuacjach, gdy sam lokal mieszkalny nie podlega zbyciu w drodze przetargu. W uzasadnieniu wyroku Trybunał wskazał, że prawo do wkładu mieszkaniowego jest innym prawem majątkowym w rozumieniu art. 64 ust. 1 Konstytucji, które – zgodnie z art. 31 ust. 3 Konstytucji – może być ograniczane jedynie w drodze ustawy. Prawo to zostało przyznane i co do istoty ukształtowane w ustawie, stąd też w ustawie należy ukształtować mechanizmy gwarantujące jego ochronę. Odesłanie do uregulowania w statucie spółdzielni mieszkaniowej zasad rozliczeń z tytułu zwrotu wkładu mieszkaniowego, będącego ekwiwalentem spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu, w sytuacjach, gdy sam lokal mieszkalny nie podlega zbyciu w drodze przetargu, tego rodzaju ochrony nie gwarantuje.

Zdaniem Prokuratora Generalnego konstytucyjność obowiązku ogłoszenia przetargu na ustanowienie odrębnej własności lokalu w wypadku wygaśnięcia spółdzielczego lokatorskiego prawa do tego lokalu jest podważana w zakresie, w jakim „rzekomo warunkuje on zwrot wkładu mieszkaniowego należnego uprawnionemu także w sytuacji realizacji roszczeń określonych w art. 15 u.s.m.”. Jednak zaskarżony przepis takiego skutku nie powoduje. Zgodnie z treścią art. 11 ust. 2 u.s.m. konieczność ogłoszenia przetargu występuje jedynie

w wypadku, gdy nie zachodzi sytuacja przewidziana w art. 15 u.s.m. Jeżeli natomiast małżonek, dzieci lub inne osoby bliskie osobie, której wygasło spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego, zgłoszą roszczenia określone w art. 15 u.s.m., wówczas rozliczenie zwrotu wkładu mieszkaniowego będzie odbywać się według zasad wynikających z przepisów statutu spółdzielni (zgodnie z art. 8 pkt 3 u.s.m.). To znaczy, że art. 11 ust. 2 i 2¹ u.s.m. nie zawiera treści normatywnych przypisanych przez wnioskodawcę. Dlatego w tej części postępowanie podlega umorzeniu z uwagi na niedopuszczalność wydania wyroku.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. W dniu 30 sierpnia 2015 r. weszła w życie ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 293; dalej: ustawa o TK). Stosownie do art. 69 ustawy o TK: „W sprawach wszczętych na podstawie wniosku grupy posłów lub senatorów, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji, zakończenie kadencji Sejmu i Senatu nie wstrzymuje postępowania w Trybunale”. Postępowanie to z dniem zakończenia kadencji Sejmu i Senatu ulega zawieszeniu na 6 miesięcy (art. 70 ust. 1 ustawy o TK). Prezes Trybunału, w terminie 30 dni od dnia zakończenia kadencji Sejmu i Senatu, przekazuje odpowiednio Marszałkowi Sejmu i Marszałkowi Senatu informację o sprawach, o których mowa w art. 69, w odniesieniu do których Trybunał postanowił o zawieszeniu postępowania (art. 70 ust. 3 ustawy o TK). Trybunał postanawia o podjęciu zawieszzonego postępowania, jeżeli w terminie, o którym mowa w art. 70 ust. 1 ustawy o TK, wniosek grupy posłów lub senatorów uzyska poparcie odpowiednio 50 posłów lub 30 senatorów kolejnej kadencji Sejmu i Senatu (art. 71 ust. 1 ustawy o TK). Jednakże „Po bezskutecznym upływie terminu, o którym mowa w art. 70 ust. 1, Trybunał zawieszona postępowanie umarza” (art. 70 ust. 3 ustawy o TK).

2. Wnioskodawcą w rozpatrywanej sprawie była grupa posłów na Sejm VII kadencji. Kadencja Sejmu upłynęła 11 listopada 2015 r. W dniu 12 listopada 2015 r. odbyło się pierwsze posiedzenie Sejmu VIII kadencji. To znaczy, że początek terminu, o którym mowa w art. 70 ust. 1 ustawy o TK przypadł na 12 listopada 2015 r., zaś jego koniec na 12 maja 2016 r.

Na podstawie art. 70 ust. 1 ustawy o TK, postanowieniem z 8 grudnia 2015 r., Trybunał Konstytucyjny zawiesił postępowanie w sprawie na 6 miesięcy.

Pismem z 10 grudnia 2015 r. Prezes Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z art. 70 ust. 3 ustawy o TK, przekazał Marszałkowi Sejmu informację o sprawach wszczętych na podstawie wniosków grup posłów na Sejm VII kadencji, w odniesieniu do których Trybunał postanowił o zawieszeniu postępowania. Prezes Trybunału poinformował Marszałka Sejmu o możliwości, jaką przewiduje ustawa o TK w art. 71 ust. 1.

3. W niniejszej sprawie 6-miesięczny termin zawieszenia postępowania upłynął bezskutecznie w dniu 12 maja 2016 r., czego skutkiem jest umorzenie postępowania (art. 71 ust. 3 ustawy o TK).

Z powyższych względów Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

Zdanie odrębne

sędziego TK Zbigniewa Jędrzejewskiego
do postanowienia Trybunału Konstytucyjnego
z dnia 28 czerwca 2016 r., sygn. akt K 4/14

Na podstawie art. 99 ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 293; dalej: ustawa o TK), zgłaszam zdanie odrębne do postanowienia z dnia 28 czerwca 2016 r. o sygn. K 4/14.

1. Uważam, że postanowienie zostało wydane niezgodnie z przepisami ustawy o TK. Trybunał oparł swoje orzeczenie na niewłaściwym reżimie prawnym.

2. W niniejszej sprawie Trybunał przyjął, że tryb postępowania przed Trybunałem reguluje ustawa o TK w kształcie określonym wyrokiem TK z dnia 9 marca 2016 r., sygn. K 47/15. To założenie jest sprzeczne z art. 190 ust. 3 w związku z art. 190 ust. 2 Konstytucji.

3. Zgodnie z art. 190 ust. 2 Konstytucji, orzeczenia Trybunału w sprawach wymienionych w art. 188 Konstytucji podlegają niezwłocznemu ogłoszeniu w organie urzędowym, w którym akt normatywny był ogłoszony. Jeżeli akt nie był ogłoszony, orzeczenie ogłasza się w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”. Z art. 190 ust. 3 zdanie pierwsze Konstytucji wynika, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego.

Zakładając, że ustawodawca konstytucyjny działał racjonalnie i używał w przepisach prawnych tych samych wyrażen na określenie tych samych instytucji prawnych nie można różnicować znaczenia pojęć „ogłoszenie” występujących w ust. 2 i 3 art. 190 Konstytucji.

Wynika z tego, że określone w art. 190 ust. 3 Konstytucji sformułowanie, iż orzeczenie TK wchodzi w życie z dniem ogłoszenia należy interpretować zgodnie z art. 190 ust. 2 Konstytucji. Oznacza to, że w art. 190 ust. 3 Konstytucji chodzi o ogłoszenie orzeczenia TK w tym organie urzędowym, w którym będący przedmiotem orzeczenia Trybunału akt normatywny był opublikowany.

4. W wypadku orzeczenia TK z 9 marca 2016 r., mogłoby ono wejść w życie po jego ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw. Od tego momentu wywoływałoby skutki derogacyjne w nim przewidziane, a tym samym doprowadziłoby do zmian w systemie prawa.

Skoro jednak w momencie wydawania postanowienia o sygn. K 4/14, wyrok o sygn. K 47/15 nie został ogłoszony w Dzienniku Ustaw, jego sentencja nie może określać trybu postępowania przed Trybunałem, gdyż orzeczenie to nie weszło w życie.

Z tego względu, orzekając w niniejszej sprawie, Trybunał powinien stosować przepisy ustawy o TK, w brzmieniu wynikającym z tekstu jednolitego ogłoszonego 8 marca 2016 r. oraz odpowiednie przepisy przejściowe ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2217; dalej: ustawa o zmianie ustawy o TK).

5. Z powyższych względów, zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o zmianie ustawy o TK w związku z art. 44 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK, postanowienie wydane w niniejszej sprawie powinno zapaść w pełnym składzie.